

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИГ ПАРТИАЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958

МАЙ

24

СУББОТА

№ 102 (4072)

Өртөз 20 коп.

ЧЕРНИҢ КЫЛЫМАЛ УШКУ ЭДЕРИЧЗИНИҢ ШИМЧЭЗШИНИНИҢ ДУГАЙЫНДА

Май 22-нч эртегининг 6 шапка чедир үшкү кылымал эдеричи Черни долгадыр 90 дэскиниги кылган. 20 метгерд час-тога ачылап турар дамчыдыгынын радио медәлерин бүтү делегейин чүс-чүс радиостанциялары хүлөп ап үргүчүлөш-шаан турар. Хайгаарадын тускай радио станцияларында ашгада Ленинградтын, Магаданның, Архангельскиниң болгаш еске-лаз черлеринин радио совуругачыларынын клубтары эдеричилик медәлерин хүлөп алыры болгаш бижип алыры база чорууш турарлар. Далайларда эшпи чоруп турар корабдеринин капитан-нарынанд эдеричинин медәлерин хүлөп ап турарынын дугайында хей сангыч дыналыгылар кирип турар.

Атартыкка экспедициянын Мирный суурда радио станциялары, база амгы үедә Оожум океанда Мурнуу Американың барыны эриктиринде туруп турар «Обя» деп Дзель-электрототти радиостанциялары эдеричини хайгаар көрүп, ооң медәлерин хүлөп алыры база буттайдырп турар.

СОҢГУКЧУЛАР МУРНУНГА ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОТЧЕТТАРЫ

Депутаттарның болгаш Советтериниң ажылчы чоннар-биле сырый харылаанынң кол хевиря база Советтериниң депутаттарының Конституцияда көрдүнгөн эң чугула хүлээлгези болза соңгукчуларның мурунга оларның доктаамал отчёттук турары болур.

1957 чылдың мартта чер-чер Советтеринге болган соңгуладаларда бистин область бүтү Советтеринге 2097 депутаттар соңгуктурган. Эртең чылын оларның улуг кол урууку буттарының отчёттары соңгукчуларныга кылкып бергелән. Областың элөөн хэй чер-чер Советтеринде, ылангыга көдә Советтерде депутаттарның соңгукчулар-биле ужуражымшыкынар, оларның чонун хүлөп алыр чоруу элөөн чүрмүчүп экижөөн. Оон түнелинде депутаттарның соңгукчулар-биле харылазалары улам-на быжгыгып турар.

Ындыг болза-даа, бистин область чер-чер Советтеринде депутаттар-биле ажылдың амгы денгел «Ажылчы чоннар депутаттарының Советтериниң ажил-чорудууламы» өкжидер болгаш оларның массалаар-биле харылазаларын күштедир дугайында» СЭКП ТК-ның Секретариатының 1957 чылдың январьда үндүргөн доктаамал негәделеринге ыракта-ла дүшпейн турар. Область, хоорайлар, районнар, суурлар болгаш көдә Советтериниң күүсөмнар депутаттары-биле ажылды, ылангыга соңгукчуларның мурунуга оларның отчёттарын кылкып чугула ачылды чүдө организаставиян турар эвес, харын ол херевти чедир үнелесейн турар бур-руу практиканы амдыга чедир-ле үргүчүлөшкөөн турарлар.

Оон түнелинде бо чылдың дөрт айларынын дүргүзүндө, областьта бүтү чер-чер Советтериниң депутаттарының чүдө 31,1 хуузу, оон иштинде районнар Советтериниң депутаттарының—33,9 хуузу, Кызыл хоорай Советиниң депутаттарының—28,8 хуузу, районнар чагыргалыг хоорайлар Советтериниң депутаттарының—26,1 хуузу, суурлар Советтериниң депутаттарының—30 хуузу, көдә Советтериниң депутаттарының—41,1 хуузу соңгукчуларына отчёттары кылган.

Депутаттарынын соңгукчуларга отчёттары Танды, Тес-Хем болгаш еске-даа чамдык райүүсөмнар денгид багай организастап турарлар. Танды райөөвтин 36 депутаттарында, оон-биле кады турар Бай-Хаак көдә Советиниң 30 депутаттарында бо чылын чамгыс-даа депутат отчёт кылбаан. Оларның иштинден, Самагадай көдә Советиниң депутаттары эртең чылда болган соңгуладалардан бээр отчёттары бербөөн болган оон туржуу соңгукчулар-биле ужуражымшыкынарны бери кылбааннар.

Бо бүтү фактылар болза чонун мурунуга депутаттар болган Советтер доктаамал отчёттук турар деп демократия централыгын ол чугула принципни айтытканын Советтериниң күүсөмнарның каржым-биле хажылкып турарын, Конституцияны негәдесин күүсөтпейн турарын херечилеп турар. Депутаттарының, Советтериниң массалаар-биле харылазаларының оян ылайгы вол хевирлер болур оларның соңгукчулар-биле ужуражымшыкынар кыллары, соңгукчуларын

дүлөп алыры дыка хей районнар болгаш көдә Советтерде организастатканын турар. Ол чорук болза депутаттарынын соңгукчуларын-дан ыракта хоорук туруп турарын, Советтер амылдырынын нормалын хажытынкып, оларның организаста-массалаг ажылдынын денгели ам-даа ыракта куду болуп үргүчүлөшкөөн турарынын дугайын чугаалап турар.

Советтериниң организаста-массалаг ажылдында байдал шаа мындыг чеп-тес болуп турда, партиядың хооркому болгаш районнары оун эскерип көрбейн, херекке албайн эртин каап турар болгаш ол шыдажар аргажок чептестерни чайладыр тазалы-биле боттук кемчелерин албайн турарлар. Оон туржуу, Тожу райүүсөмнар (даргаам эш Биче-оол) ол районнуң Азас, Сыстыг-Хем, Тес-Хем районнуң Самагадай, Берг-Даг, Танды районнуң Хову-Аксис, Кочетов, Улуг-Хем районнуң Көк-Чыраа, Хайыраакан көдә Советтериниң сессиялар чымдырынын Конституцияда айтыккан хуусааларын хажыдып, бо чылдың дөрт айларынын дүргүзүндө чүдө бир-бир сессиялар чымдырган болгаш отчёттарын мынчага чедир көрбөйн турда, ол районнарның партия районнары, райүүсөмнар херекке албайн, харын ооң-биле эштежип турарын оута бурду деп санаар херек.

Моолдан келген аалчылар

Бистин коажымы акы-лүкма Моолдун төлөөрлери 8 ижи келген. Аалчыларын Убса-Нур аймактын көдә ажил-агый кылдынын аргелекчи эш Ванчиң ууртук чорууру. Төлөөрлери составында аймактын кол мал өмчлөн, көдә ажил-агый каттыжымшыгынын

дүлөп алыры дыка хей районнар болгаш көдә Советтерде организастатканын турар. Ол чорук болза депутаттарынын соңгукчуларын-дан ыракта хоорук туруп турарын, Советтер амылдырынын нормалын хажытынкып, оларның организаста-массалаг ажылдынын денгели ам-даа ыракта куду болуп үргүчүлөшкөөн турарынын дугайын чугаалап турар.

Советтериниң организаста-массалаг ажылдында байдал шаа мындыг чеп-тес болуп турда, партиядың хооркому болгаш районнары оун эскерип көрбейн, херекке албайн эртин каап турар болгаш ол шыдажар аргажок чептестерни чайладыр тазалы-биле боттук кемчелерин албайн турарлар. Оон туржуу, Тожу райүүсөмнар (даргаам эш Биче-оол) ол районнуң Азас, Сыстыг-Хем, Тес-Хем районнуң Самагадай, Берг-Даг, Танды районнуң Хову-Аксис, Кочетов, Улуг-Хем районнуң Көк-Чыраа, Хайыраакан көдә Советтериниң сессиялар чымдырынын Конституцияда айтыккан хуусааларын хажыдып, бо чылдың дөрт айларынын дүргүзүндө чүдө бир-бир сессиялар чымдырган болгаш отчёттарын мынчага чедир көрбөйн турда, ол районнарның партия районнары, райүүсөмнар херекке албайн, харын ооң-биле эштежип турарын оута бурду деп санаар херек.

Амыдырал-чуртта г а з ы н ы, ажил-албайнын айы-биле 94 депутаттар соңгуктурган Советтериниң денгезааринден эртең чымына май-бээр үнүп чоруткулаан. Олардан чүдө 22 депутат каттып соңгуктуганы болган 72 депутат ам-даа соңгуктуулаан. А Элегес-Аксис көдә Советиниң 15 депутаттарында ам чүдө 8 депутат арткан, ол Совет бүрүн эргесин бир чыл ажуу ду дүргүзүндө бары-ла оскунган турда, хоорай Советиниң күүсөмнар анаа соңгула чорударын шуут херекке албайн турар. Чер-чер Советтериниң организаста-массалаг ажылдында шаа мындыг улук чептестер-биле моон сонгаар канчап-даа эштежип болбас болгаш оларын чайладыр тазалы-биле хоорайлар, районнар, көдә Советтериниң күүсөмнары, СЭКП-ниң хооркому, райкомнары болгаш партия өге организасталары сонгаарлаткынас кемчелерин алыры ам негеттинип турар.

Бо тазалы-биле чугула сорулгаларың бирөөн болза депутаттар-биле ажылды күштедирерин, Советтерге, соңгукчуларын ортузунга оларның ажылды өкжидерни болур. ылангыга, соңгукчулар-биле оларның ужуражымшыкынар, чонун хүлөп алыры доктаамал организастаары эргежок чугула.

Соңгукчулар мурунуга депутаттарынын отчёттары улук политиктыг ужуу-дузактыг. Олар улус массалаар-биле депутаттарынын, а оларын дамчыштыр Советтериниң улам-на сырий харылаанын тургүзүш турар, депутаттар-биле Советтериниң ажил-чорудууламын доктаамал контролларын, оларның ажылды чептестерин илереткеш, оларын чайладыр турарлар. Депутаттарынын отчёттары болза соңгукчуларын мурунуга оларның харылазгалыгын бидер. Ычангаш Советтериниң күүсөмнар депутаттарынын отчёттары организаста болгаш ийе-политик тазалы-биле бедик денгелек эртерин хандырар ужурул.

Танды районнуң Держинский аттыг көдә ажил-агый артеин ийити тарылгаларын шәлүн бо чылын 1900 гектар чедир калбарккан. Оон иштинде тараа — культуразы

САРЫ-СЕК. (Телефон-биле, бистин көрр.). Каа-Хем районнуң колхозтары май 20-ге чедир тараа культураларынын тарылгаларынын планын 100,3 хуу, оон иштинде кызыл-тастын—103,1 хуу күүсеткен.

Тараа культураларынын тарылгаларынын планын 100,3 хуу, оон иштинде кызыл-тастын—103,1 хуу күүсеткен. «Комунизмче орук» көдә ажил-агый артеин май 15-ге чедир тараа культураларынын тарылгаларын дооскан. Бо колхоз 40 гектар картофельди тарымып турган 30 гектары, 10 гектар жогаамын 2 гектары, тармак чогуур бакчынын денгезин, 10 гектар мал чөми бакчынын 16 гектар кылдыр база 185 гектар эзелканы болган 30 гектар

Бот-боттарынга экономиктиг дузалажылга Чөвүлелининг киржикчилери чурттарның комунистиг болгаш ажилчын партияларынын төлээлекчилерининг чөвүлөл хуралы

Бот-боттарынга экономиктиг дузалажылга Чөвүлелининг киржикчилери чурттарның комунистиг болгаш ажилчын партияларынын төлээлекчилерининг чөвүлөл хуралы майның 20-де Москвага ажитынган.

Чөвүлөл хуралдың ажылды киржиң турар төлээлекчилер болза: Албанынын күш-ажыл партиязында—эштер Энвер Ходжа, Махмет Шеху, Спиро Колеца, Ычко Нгелла, Бекар Штотла, Ариф Хаско; Болгариянын Комунистиг партиязында—эштер Тодор Живков, Антон Югов, Райко Дамьянов, Петр Панчевский, Русе Христово, Барло Луканов;

Венгриянын социалистиг ажилчын партиязында—эштер Янош Кадар, Антал Апод, Геца Ревес, Арпад Башши;

Германиянын социалистиг чамгыс-ай партиязында—эштер Вальтер Ульбрихт, Отто Гротеволь, Генрих Рау, Вилли Штоф, Бруно Лейшнер, Отто Винцер;

Польшанын каттышкан ажилчын партиязында—эштер Владислав Гомулка, Юзеф Циранкевич, Стефан Бидриховский, Петр Ярошевич;

Румыниянын ажилчын партиязында—эштер Георге Георге-Джа, Клеу Стойка, Эмил Бодлараш, Леонтин Сэлезан, Александру Бирзэчану, Аврам Будачиу, Марин Гаскон;

Совет Эвилелининг Комунистиг партиязында—эштер Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, А. И. Кириченко, Ф. Р. Колцов, И. И. Кузьмин, И. Г. Бабанов, М. В. Хрунчичев;

Чехословакиянын Комунистиг

партиязында—эштер Антония Новотный, Вильям Широкий, Яромир Долозский, Отакар Шимунек, Богумир Ломский.

Чөвүлөл хуралдың ажылдында чалалга Бугаар моон аздаа партияларын төлээлекчилери база киржиң турар:

Вьетнамын ажилчы чоннар партиязында—эштер Нгуен Зуи Чинь, Нгуен Ван Чан, Данг Вьет Цау;

Кыдаттын комунистиг партиязында—эштер Чэнь Юнь, Ли Фучунь, Е Ци-чжуан;

Корейяны күш-ажыл партиязында—эштер Ким Ир, Тен Ир Лен, Ли Ден Ок;

Моолдун араттын революстиг партиязында—эштер Дашийа Дамба, Лубсанцэрингийн Цэндэ.

Бүгү-күштү—тарылганы бедик шынарлыг болгаш дүргөн доозарынче!

Тараа культураларынын тарылгазы доозулган

САРЫ-СЕК. (Телефон-биле, бистин көрр.). Каа-Хем районнуң колхозтары май 20-ге чедир тараа культураларынын тарылгаларынын планын 100,3 хуу, оон иштинде кызыл-тастын—103,1 хуу күүсеткен. «Комунизмче орук» көдә ажил-агый артеин май 15-ге чедир тараа культураларынын тарылгаларын дооскан. Бо колхоз 40 гектар картофельди тарымып турган 30 гектары, 10 гектар жогаамын 2 гектары, тармак чогуур бакчынын денгезин, 10 гектар мал чөми бакчынын 16 гектар кылдыр база 185 гектар эзелканы болган 30 гектар

кукурузаны тараан. Моон-биле кады чамгыс колхозтар тараа культураларынын тарылгаларын жождудуш турарын демдөгээр чугула. Чижээ, «Кызыл тулк» колхоз ол культураларынын планын сөөлү хүннере чедир-ле 96 хуу, «Совет Тыва» колхоз—97,5 хуу күүсеткен. Районнуң колхозтары 340 гектар картофельди олурут турган чүдө 76 гектары, 1150 гектар кукурузалык 100 гектар кукурузаны тараан. Моон ап көөрге, картофельдин, кукурузанын тарылгалары хожуудан турар-дыр. Жожуулашкын дүргөн чайлаткыган турар ужурул.

Чажылда доозулган

Танды районда Сталин аттыг колхоз тарылгазын орай эгелзөөн болза-даа, хынамчалыг белеткедиг болган организастыг удурутканын түнелинде тараа культураларын ыксыга үедә чажып дооскан. Тодаргайлаарга кызыл-тас 1832, суза 400, арбай 130 гектарды тарыттыган.

Колхозчу ховуларда

ИЙН-ТАЛ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районнуң Жданов аттыг колхозу тараа культуразын 1090 гектары тараан. Оон иштинде кызыл-тас 440 гектар.

Колхозчу тараажылар болгаш механизаторлар тараа культуразынын тарылгалары-биле чегреселтир еске культураларынын база олурутп, тарып турганнар. Май 21-ге чедир 3 гектар капуста, 10 гектар арбуз, 0,5 гектар огурец олурутканын.

Трактористер Такпа, Майнык-оол олар өзүлөк нормазын 150 хуу чедир эгеседип, хову туралаандың отчёттары болза соңгукчуларын мурунуга оларның харылазгалыгын бидер. Ычангаш Советтериниң күүсөмнар депутаттарынын отчёттары организаста болгаш ийе-политик тазалы-биле бедик денгелек эртерин хандырар ужурул.

ЧАЛ-БЕЖИГ. (Телефон-биле). Танды районнуң Держинский аттыг көдә ажил-агый артеин ийити тарылгаларын шәлүн бо чылын 1900 гектар чедир калбарккан. Оон иштинде тараа — культуразы

Чаагай дүжүттү өстүрүп алырынга

УРБҮН. (Телефон-биле). Чаа-Хем районда «Найыраа» колхозу чакыг хову ажылын организастыг чорудуп турар.

Колхозчу тараажыларын болгаш механизаторларын амык кол кичөөгөй чайгы ажаалдаж, сугат бутгаларын калбартырынычте угланган ажылдап турар. Моон-биле кады база бир чугула компания болур олуртууга ажилы колхозта түдүк чоруп турар. Парторганизация секретары эш Тойвурунц редакция динчактыны болза: — Ногаа бригадазында 41 колхозчулар быжыгелтинганын. Олар эш

Колхоз бодунун техниказы-биле

СЭКП Төп Комитетиниң февраль Пленумунун доктаамал болган СССР-ниң Дәди Советиниң бирги сессиязынң шиттирлени Бугаар Танды районда «Революциянын чалбыжы» колхоз 19 тракторларын болгаш 13 комбайнарын салдып алган. Колхоз чакык хову ажылын бодунун техниказы-биле чорудуп турар.

Колхозчу өг-бүдәде эм 40 ажилчы ижешип кирген. Оларнын хей нуруузу механизаторлар, техниканы башкарып билер мергезилдик кадрлар. Бо хүннере колхозчу механикаторлар Баяновский, Гиришчин, Кувенцов олар боттарынын агрегаттары-биле ажил онаалдаларын ыракта ашыр күүсөдип турар.

Василий Максимович Безбородкинниң агрегаты 14 ажил шагында 102 гектарны чаштырган. «Д-54» тракторун ол агрегатында чаштырганы Б. Сапронов, үрөкшл чөрттүгөчү В. Суван-оол ыксыл үлөгерлиг ажылдап турарлар бар.

Ногаа олуртулгасы калбарган

Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхоз ногаа ажылычте чугула кичөөгөй ашып турар. Бо чылын картофельди 15 гектарда олуртуп турар. Оон ийиле каустаны 2 гектарга, огурецти 1,2 гектарга, морковьту 0,8 гектарга, а арбакан 1 гектарга аны бургу ногаа культузаларын олуртуп.

Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг колхозу ногаа ажылынын чыл бүрү эвеш эвес оруганы ап турар. Дуржуулганы быжылгашшыа, бо чылын ногаалары 10 гектарга, а картофельди 40 гектарга олуртуп турар. Ногаа бригадамы чаагай дүжүт дөш кызыма ажылдап турар.

Барыны-Лемчик районда «Кызыл тараачын» колхозтун 15 кичилг ногаа бригадазын агроном Арамдүү олуртуп турар. Удобрение чымылдырып, распада өстүрени аки организастаан. Уренинан культузалар айы-биле чечер. Амгы үедә олуртууга эгелей берген.

Колхозтун ногаа бригадазында

Чөөн-Лемчик районда «Октябрь» 40 чылдык колхозтун ногаа бригадазы картофель шәлүнө 25 гектары олуртуп турар мурунда сугаргыч алган. Ол ышкым кууца, морковь, огурец олуртуп турга 3 гектары чалдап белеткөөн. Оон ийил арбузту 1 гектары тараан. Помидорун болган капустаны распадаары эки өзүп турар.

Тыва автономнуг областың бүгү tudугжуларынга болгаш tudug материалдарын белеткеп турар ажилдакчыларынга

Кызыл хоорайнын tudугжуларынын чөвүлөл хуралынын киржикчилерининг

КЫЙГЫРЫ

Эртин эштер! Совет Эвилелининг Комунистиг партиязынын улугтуу-газы-биле совет улус комунистиг инициатива бүтүрелит тургүзүш турар. Бүгү ижи төрелгенниниң чырыкылыг келер үедә—комунист дөш совет ижилериниң демиселдиниң программазы болган СЭКП-нин XX сессиязынын төөгүшү шиттирлери бистин улустун тургузукчу бүгү ажил-чорудууламын айткыч улук сазларынын чедерген. Дәди Советтин байларыг сессиязынга Н. С. Хрущевтин инициатива болган СЭКП ТК-нын май Пленумунун шиттирлери айткыч улус ажил-агыйнын чоокку 15 чылдарда он улук программазы болза, совет улустун чогаалык инициативазынын база энергиязын чяа көдүрүшкүнү бодурган.

Бистин улустун тургузукчу улук ажылдында тодаргай роль Тыва автономнуг областың болгаш Кызыл хоорайнын tudугжуларынга хамзар жип турар. Сөөлү чылдарда Кызыл дыка чаагайжы саймараан: чуртталганын, албай, организастаан, бүтүрүлгө черлериниң, культуура-агый-дыралдын чаа-чаа бакчынар туртууган, тарып олурткан ыштарынын болган асфальтылан кудумчуларын саны өзүп турар.

Бо челиштинер болза, бистин хоорайымыста тууг херөөнлү ийити көдүрүшкүтүнүн, чурт иштинин tudug материалдарын бүтүрерин көүздөөнүн болгаш tudугтарга ажилчыниң база тускай эртеминг доктаамал кадрларын быжылаанынын түнелинде чедип алдынган.

Кызылдың tudугжуларынын мурунуга бо чылын харылазалыг болган улук сорулгалар туруп турар. Бапшта салымшыкынарнын кемчөөлү план Бугаар 35 миллион рубль ажыг. Бо тазалы-биле сорулга чүдө биле, тускайлап берген ол ашка-хөгештерин күрүчте канчалгалыг кылдыр ажил-агыйжы бөү-биле ажилгаарында.

Бус күжү-биле ажилдаар электростанцияны, хоорайнын суг дамчыдыгынын баштайгы элчөөн, хлөө болган пиво заводтарын, автомактын телефон станциянын база 10,5 муң дөрбөлчич метр чуртталга шәлүн бо чылын tudup дооскан, ажилгаала кшрер сорулга бистин мурунуга туруп турар.

Tudугжуларының Бүтү-өвиле чөвүлөл хуралынын ажылдынын түнелерин, 1957 чылда болган 1958 чылдың эртең дөрт айларында бодуустун ажилымынын түнелерин tudугжуларының Кызыл хоорай чөвүлөл хуралынын киржикчилери бистер чогаалажып көрөш, tudug индустриязынын бүгү ажилдакчыларынга tudугжуларын, архитекторларын, tudug материалдарынын үлөтүрүнүн, төлөвиле болган эрте-меншчилек организасталарынын ажилдакчыларының Бүтү-өвиле чөвүлөл хуралынын киржикчилериниң кыйгырын ийи-биле детани, программа болур ол документни чайгышын чок күүсөдир дөш хүлөп алырычте Тыва автономнуг областын бүтү tudугжуларын кыйгырын түр бис.

Tudug херөөнде бар улук чептестер ажылдың түнелин чугаалажып тургузуга илерзөөн болган ук чептестерни чайладырын аргалааш айтыттыган. Кызылдың бүтү tudугжуларынын кол сорулгалы болза, техниктиг денгизинде tuduga дүргелерин, индустриализация болгаш механизацияны хөгөдери, технологияны экижидери, бүдүрүлгө базанын быжылаары, чурт иштинин tudug материалдарын, энтелег конструкторларын, tudugнуң мураачы аргаларын непертерди ажилдаары, tudугуларын кылдырынын болган чуртталга бакчынар ажилдага кшрериниң хуусаалын кызырар болур.

«Тыва tudug» тиренин демир-бетон конструкторларынын амгы бар чекиниң базазында үндээлгөк, демир-бетон энтелег конструкторларын болган бүдүрүмзөр холуссаалыг бетонодан кылдыр блоктарын 10—12-ден эвеш эвес хевирлерин Кызылдың tudугуларынга бодурун үндүрерин чоокку 20—25 хүннерең дүргүзүндө шингәдип алырын эргежок чугула деп санап тур бис.

1958 чылда 7 миллиондан эвеш эвес кезек туубуларын, 1500 муң (туубулу денгезер) кезек чугай-езелин блоктарын бодурун дүргөри, 8 муң кубометр туубу блоктарын туубу заводунда шәлүнө белеткөөрин tudug материалдарын бодурун бодурулгерининг ажилдакчыларын кыйгырын түр бис.

Tudugнуң шынар көргүзүлгөрин улам ийил бедиринге төлөвиле херөөн экижидерин, төлөвиле организастаарын экижидип тургаш, tudugнуң бот-үнесин чингидерин курваларын бүрүн ажилдаарын, конструкторларын хевир-хемчөөлүлгөри бичелдерин, ажил чок артык чүдөдери чайладырын, чурт иштинин tudug материалдарын непертерди ажилдаарын, Кызылдың тус-тус кварталдарынын комплексилгил планнашыкынын база tudug төлөвилерин чедип алырын төлөвиле черинин бүгү ажилдакчыларын кыйгырдымыс.

Tudug бодурулунын улам ийил көдүрерин күш-ажылдын бодурут-чүлүн tuduga бедирлерин шиттирлери чүдә болуп турары бүтүрүп. Ычангаш, tudug черлеринге күш-ажылды организастаарын шиттирлери экижидерин, ажил шагынын халас эрттер чорун улуктаарын, күш-ажыл чорудууларынын улук хемчөөлөк механизастаарын, tudug шәдеринде бар механизастаар болган дериншиктерин ажилдаарын экижидерин инженер-техниктиг удуртук ажилдакчыларга, профвазет болгаш комсомол организасталарыга сүмелеп тур бис.

Tudugнуң шынарын бедирлер дөш демисел инженер-техниктиг бүтү ажилдакчыларын болган tudugдууларын ийчөөгөйнин төүнгө турар ужурул. Бодуустун улугуууска, ажилчы чоннарымыкка tudug-ларын кылмып турар бис. Ычангаш, чуртталга бакчынын бүтүгү, чаа tudug бурдуру эки телевидитингенин, шынарымы кылдыр туттунган, чогуур хуусаалында ажилдага кирген турар ужурул.

Чуртталга бакчынар тудар тазалы-биле улук сорулгалар бистин мурунуга туруп турар. Чуртталга бакчынарнын tudug күштедиреринче, 1958 чылда Кызыл хоорайга 10,5 муң дөрбөлчич метрден эвеш эвес, а инициатива-биле бугу обласка 14,6 муң дөрбөлчич

КОЛХОЗТА ПАРТИЯ ОРГАНИЗАЦИЯЗЫ

Бий-Хем районун «Халын» колхозунда партия организациязы (секретары эш Ершов) колхоз бдүрүлгөсүндө партия ууртудугуна эээн өлкөктөн. Организациязынын 36 коммунистеринин болган партия жөнгүнө кандидатарынын ишинден 13 киши мал ажылында, 7 киши хову ажылында, 5 киши механикаторлар болуп ажылдан турарлар.

Улам-на быжыгып орар. 1957 жылда өң оругазы 2067 мун ажыг рубль четкен, колхозчулар өң күш-хүңгө 3 кг тарааны болгаш 7 рубльди алганнар. Бо чылын колхозтун нинти оругазын 3410 мун рубль четир өстрери планнаттыган. Колхозчулар бир күш-хүңгө 3 кг тарааны болгаш 8 рубльди алырлар.

СЭКП ТК-нын февраль Пленумунун болган СССР-нин Дээди Советинин бирги сессиязынын шийттирлерин амдыралга боттандыр-бышкан, колхоз — 17 тракторлар-ын, кедээ ажил-агымнын өске-ла машиналары болупта шуут салып алган. Ол бүгү техника-биле тараажылар бо чылын 2800 га тараа культуралары 9 ажыг хүңгөнде доозарын четир алганнар. Тараага ажыларынга тракторист коммунистер эштер А. Дамдын-оол, А. Тропичин олар боттарынын мур-накчы үлегер-чижэң көргөсөнөр. Олар ажыг нормазын үргүчү 180—200 хуу күссөдир турар.

Партия организациязы комсомол-дук болгаш школа, кедээ Совет кол-дектитеринде профивелез местомунун ажылыта ууртулган база өлкөктөн. Комсомолчуларын иш-тинде саанчылар В. Охотников, Т. Байкара, Р. Формова, механик-торлар Ф. Горбунов, Эрик-оол ыш-кан күш-ажылыг мурнакчылары кой.

Колхозчу массаларынч орутууда политмассалыг ажыг бөтэй өнес тургустунган. Парторганизациязы эш Таштаннвова ууртаган 13 киши составтыг агитколлективни бө-дүвүн ажылыг үзүктөз чокка чо-рулуп турар. Көсү агитация — хана солду, агитхуудустар, «Тен-чигеш» деп крокодил бригадалары, фермларга, хову турлагарында үргүчү үңгөп, колхоз бдүрүлгө-сүнүн мурнакчыларынын дуура-ларын негисерлер, четпестери чогуур үзүндө илереди талзы-биле партия организациязынын ажылында уагт дузын четирли турар.

Устуде четпешкериини быжыламышкан, чакы тарагынан бүтү ажыларын агротехниктег бе-дик негиселер боттар дүргө доозарынче, дук кыргылдыан, нинти-ниг малзынч чыгым озарламыш-кынын организациязыг чорударынче бүтү колхозчуларын улам-на сыр-ый организациязы ол партия ор-ганизациязынын, өң коммунисте-рияниг агмы үдее чугула соруга-зын.

М. ТИМЕЙ, СЭКП Бий-Хем райкомунун кядис өргөлекчизи.

Күш-хүннеринге немелде төлевир

Өңүр районда «Коммунистче орук» колхозтун баштар чери өңөп кедээ ажы-агым чыгында мур-накчы ажылдан колхозчуларга нинти чурч боттар күш-хүнне-ринге хакаарыштыр немелде төле-вире тымыкан.

Ап-Кезиг сүт-бараан фермазынч кадарчы Сат Кошчукай 1 болдур-

га алган. Саанчылар М. Дарым, С. Байлы, О. Севез, М. Манчыка олар 150—600 кг сүтү алган. Ол ышкан өшкү кадарчы Д. Эмш-бек өртөн чылы тортүттүн 14 гончелери, кой кадарчы С. Би-че-оол 8 дөтселери алган.

Ш. САНДЫЙ.

Партия организациязлары болгаш культура-массалыг ажылдар

Барым-Хемчиктин ажылы чон-лары бистиң Төрөө чуртувустуг бүгү ууастары-биле кады уагс ажы-агымнын көжүдерин хө-рөңгө боттарынын салышкынын база өлөрүн турарлар.

Бо чылын Кызыл-Мажалыктын автотранспорт контролынын кол-дектитерин ажылчылары болган инженер-техниктег ажилчылары чук өөртүлгөсүнүнч 4 ай пла-нын апрель 20-ге 118 хуу күссө-дир, май хурунун социалистче ча-рыкчыга бирги чери ээсөөн, өб-ластын автостер өргөсидин бол-ган чуут ууртурууну профивелез обкомуну шийчир Кызыл тууги чаала алганнар. Социалистче ча-рыкчы өңгөй өнес түнөдө райони-лү коммунал ажы-агым чөриин, районуу коллективтери база өргө-ткөсөнөр.

Кызыл-Мажалык МТС-тин, «Бар-лык» совхозтун механикаторлар болган колхозчулар чакы тара-га ажылы өңүр чыгылынан эээн өргөтүлгөсү өгөсөөн. Май анынч 17-ге байдалан ап өнөткө-раион илтиш-өңдө тараа культу-раарынын тарага планын 102,9 хуу, өң иштине кызыл-тастымы — 119,8 хуу, арбаймын — 91,4 хуу, сууламын — 94,2 хуу, чиге-тараанын — 72 хуу күссөдир. Колхозтар болган совхозга куу-руу болган партофель тарылганы май анын 12-ге өгөсөөн. СССР-нын Дээди Советинин депутаты эш Сула ууртка трактор өвөөну («Большин») коллектив) бо чугула ажылда өң түнөдө үргүчүлү, хүн норманын 180 хуу четир кү-ссөдир турар.

«Барлык» совхоз, «Большевик», «Ленин ороу», «Кызыл туу» колхозтар тараа культураарынын тарылганын 7—8 ажыг хүңгөнде агротехниктег бөдик негиселер доосаллар. Чер чарарыга болган илтиштеринде ажыг норманын үргүчү 150—200 хуу четир кү-ссөдир турар С. Мамшев, М. Ша-дыр-оол, Еркоов, И. Оржаз, Ири-лей, Сат-Амыжап, Каң-оол ышкан мурнакчы механикаторлар МТС-те болган совхозта кой.

Коммунист партиянын болган Совет чакыткыш иштин, даштык политикадан ажылы чонвар өңүр ортууга таймалыбар таш-мыштарынын, мурнакчы дуржула-ганы пропагандаларын кабартары-ныга болган районун партия, совет организациязларынын мур-нула салдыган эчелегин соруга-таралы амдыралга боттандыры-ныга база бир чугула рольду кө-лөз культура-массалыг ажылдар ойнар турар.

Бо таламы-биле районун партия организациязлары ээсөөн өнес ажыларын кылган Агмы үдее районун девөскөсүндө 2 культу-ра бажынынар, 5 көдө клубтар, 43.000 саным ном фондугт 8 библиотекалар, 8 турму киноста-новалар ажылдан турар. Клубтар чанында организацияз тургуска-лот-тынгыр уран-чүлдөр бөд-үмүндө 200 ажыг колхозчу, ажылыг аймактар болган иште-лгенция хамактар туттунган.

Хөндөлдө көдө клубтун уран-чүлдөр үргүчүлү эш Шактар, ында парторганизациа секретары эш Биче-оол, башкы эш Фурсо-

Москва. Бүгү-өзөсөдир Көдө ажы-агым делегези. Колхозтар шөлдүн.

Фото А. Стужинни. СЭТА-нын фотохрониказы.

Культбригада колхозчу ховуларда

Улау-Хем районун колхозчу тараажылары 1958 жылда чагай дүжү өстрүр алыр дөш демиселди өгөсөөн. Шагаан-Артыга Алек-саннр Матросов аттыг Культура ба-жынынын бөт-тынмыг уран-чүдө бөдүмүнчү киржикчилери чакы тарагынан бөдик агротехниктег делнеге өрттиринге дузаалп, бө-дүвүнчү ажылыг эге тургусту, уран-чүдүлүгү өргөүлери-биле колхоз-чуларын бригадаларыга болган хо-ру турлагарында доктаамал барын, өңүр өргүчү турар 6 киши кир-жикчил тускай культбригадамы организациязы.

Культбригаданың ойбакчылары чакы тарагынын массалыг өгө-сөөн хүңгөндө бөө Ленин, Жданов аттыг база «Күш-ажылыг хо-туу», «СЭКП XX съездиз», «Чо-дураа» болган «Улау-Хем» колхоз-тарына 7 катап концерт көргүчү, 6 черге лекция номчөөн.

Чакы хову ажыларынга кир-жи турар механикаторларын бол-гаш колхозчу тараажыларын бөт-тынмыг уран-чүдүлүгү өргөүлери-биле хову бажынынын баялыгы Ки-рилов, уран-чүдү бөдүмүнчү уу-ручуу Небылицын, ВЛКСМ рай-комунда сөөрт болган күш-культу-ра кидизиинч өргөлекчизи Кон-стантинов, маш ажы-агым чөри-өөн көргүчү турар 6 киши кир-жикчил тускай культбригадамы организациязы.

Культбригаданың ойбакчылары чакы тарагынын массалыг өгө-сөөн хүңгөндө бөө Ленин, Жданов аттыг база «Күш-ажылыг хо-туу», «СЭКП XX съездиз», «Чо-дураа» болган «Улау-Хем» колхоз-тарына 7 катап концерт көргүчү, 6 черге лекция номчөөн.

Сут-Хал районда «Ишкян» кол-хозтун суурунч күдүмчуларынын бирөөсүндө чазанында чери бар. Мыда хаарыга, хирөө, балдынын шимээни ажы шагында сөксөөл чөк диниле турар.

Чазаныга черине колхозчулар бо чылын артель бдүрүлгөсүнө хөргөктитер сонга рамалары, хаа-галар, бактирлер дөш өске-ла чүдөдө койн хойн кылдылар. Чазы-ныга хөргөктитер 65 кубометр шыгыла олар боттары белткен, че-дирин алган. Ам өнү курдагы ап турар.

Колхозтун чазыкчылары бо чыдын бөштөгү үн айларынын

дуртуугуна түдүг өлкөктөн белет-кенине киржи ажылдаан. Апрель-ден өгөсөөн олар боттарынын ажы-лыгыг киргенер. Колхозтун бо чы-лын тутар 27 чурттага бажыны-рынга, база өске-ла туурагаларга 100 ажыг сонга рамаларын, кой сааныг кастыктарын, хаалгаларын, ол ышкан бажыг иштинч өт-кө-реселдерин кылмы көрдүгө.

Артель бдүрүлгөсүнө хө-ргөктитер чүдөдө саанакааа би бо чылы албан черлеринге, колхозчуларга шафтаг, столлар, сандайлар, өске-ла өнөкчөдөри кылмы, 10 мун рубльди оругазын колхозчууска кирир соругалыг бис. Ону ийи катап ажыг күссөдир болур аргалар бисте бар—деп, чазаныга черинч мастери эш Т. Ламакан чугаалап турар.

Агмы үдее чазаныкчылар 80 ажыг сонга рамаларын, 30 сандай-ларын болгаш эээн каш кастык-тарын өки шынарыг кылдыр ча-зак кылган.

Бдүрүп турар продукциянын шынарын өккидеринче чазанык-чылар эштер Давза, Чанзан, Да-ктан, Дартам, Довбаал, Ламакан олар уагт кичөөсөи саалы, ажылыг хүн бүр озонадаларын 200 хуудан куудатпай турарлар.

С. ПРУДНИКОВ.

Артельдиң чазаныкчыларында

Сут-Хал районда «Ишкян» кол-хозтун суурунч күдүмчуларынын бирөөсүндө чазанында чери бар. Мыда хаарыга, хирөө, балдынын шимээни ажы шагында сөксөөл чөк диниле турар.

Чазаныга черине колхозчулар бо чылын артель бдүрүлгөсүнө хөргөктитер сонга рамалары, хаа-галар, бактирлер дөш өске-ла чүдөдө койн хойн кылдылар. Чазы-ныга хөргөктитер 65 кубометр шыгыла олар боттары белткен, че-дирин алган. Ам өнү курдагы ап турар.

Колхозтун чазыкчылары бо чыдын бөштөгү үн айларынын

«ССР-нин Дээди Советинин бирги сессиязынын түнөсөдөри» деп лек-циянын агмы колхозчу амдыралга дүүштүр 3 кезек черге номчөөн. Агитбригада чүгө концерт болган лекция номчугуламы-биле кылыгаар-латтынмай, харын солун номчу-ларын болган беседо ажыларын база кылмы, чакы тарагыга бар четпестери чааладыр дөш дузаа-жып турарлар.

Чакы тарагыга ажыларынга бө-дүп турар четпестери чааладыр соругага-биле ажылыг четпешкери-нерин илереди, четпестери шү-гүмчүлө турар көргүчүлери бе-леккөш «СЭКП XIX съездиз», «Энлик-Хем» колхозторга болган «УТКА 25 чылы» совхозка көр-түскөн.

Райкомда партбиблиотека өргө-лекчизи эш Байыр-оол Серенмаа

С. ПРУДНИКОВ.

БИСТИН СУУРНУН КЛУВУНГА

Бистин суурнун клубуна Бир-ле оза ынак-гыр мен. Өссөн төрөн бажылым дег Өөрөнгөн-не чапчылм боор.

Болган-на чок, ажыг сонда Болгашкан дег четир көр мен. Уау, биче чоңум-биле Ужуражкыг көргөн аар мен.

Эштерининч арамында Эргил сарым көлөгөн турар. Эптин-ле көр хулуңдугу Эрес, омаам дайныктырар.

Хөрөк, чүрөк чоргааралыр Хөгжүм, ыры диниреп көр. Чуртталганың өөршүкү Чүрүмдө дег хаалаң көр.

А. АРАПЧОР.

Чаа клубтун тудуунда

Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 40 чылы» колхозтун баштар чөри-ниг контролынын чанында чаа ту-дугун чоотуга чокта чөдө бер-дим. Частын чымчак-салымын ыч-чая оожум халын турла, өргөт-көни хүнү чөк чүктөн чаа-ла үнүл ортан. Дөргүн суурун кол күтүм-чүзүнү үстүгү бажындан чодлак-сымаар ар киши көл чор. Ол ажы-лаарында өңгөй кылдыр чинтедир кеттиниң алган, балдыны колду-тап алган болду.

Колхозта чаа тудуга ажылдан турар бажыкчыларын бирөөн дө-өрөнч мөңө дөраан-на балдыне берди. Өңө-биле көжа олуруп алган, чу-гаа эрөп, өң чүдү кылмы турармын, чаа тудуг чүңү бажыды болурун соуурунч алтырдим.

Бо чаа тудуга ажылдан тур мен. Бистин тудуг бригадалыктын мурунда бо чылын салдыган со-ругалар улуг. Бо турган чаа тудуг болза, колхозтун клубу тур, өнү ийиң 15-тин бетинде доозар деп турар бис. Тудуг-лаа биче өнес, а мында чүгө 12 киши ажылдан турар. Иччаложок, деняг, байлардыг ажыл-иш күштүг болгай. Ам каш хүңгөндө-дө мооң ханазымын тудуун доозутар бис.

Чугалаажып олурганын эң болза, колхозтун тудуг бригадалыктын мур-накчы бажыкчыларынч бирөөн Александр Даны-Белек болду. Бажынавар чөпөк-хөреселерин ту-тукулан алган бажыкчылар ол арамын-да Дөргүн суурун ол-бо чүгүндө уруук-сууруктал четкелеп көлөгөш, боттарынын амыр-мөңөниң көлөү-биле айтырышкан, туруу-даа чөк ажылыг деняг кылмы өгөсөлө бер-ди. Эш Даны-Белек база-ла ту-ружунда барып, ажылдан өгөсөлө.

Бажыкчылар кылмы ажыларынга тут-тус озаалалыг болду. Тудуг-жуларын деняг келедишкенинч ийи магаданчың чүдү дээр. Ол болза, 200 олауттуг көрүдө жалын, нинти уагт өрөдиг, кинобулга болган библиотекка турар делем черлеринч чаа клубтун тудуун эмс-ка хууссаза бүрүн доозуп, ажылда-га кирир дөш колхозчу тудугчу-

Тудугнун темпизин дүргөдөдир

Эрөн районун «Кызыл сымдыс» колхозунун тудуг бригадалык 1548 кубометр тудуг өлкөктөн, 70 кубометр дашты белеткөөн. Ам 2 чурттага бажынарнын, шала кылдыган салгытын, урутар өнө-кенинч тудугларын доозулган. 20 тонна чугай белеткөтүнөн. Тудуг-жулар 30 мун тудугун бдүрөдө-рилө белеткөз чорудуп турар.

ларын дүргө темпизин ажылдан турарын. Тудугтун шынарын өккидер, темпизин дүргөдөдир дөш тудуг-жуларынч арамында социалист чарын кабарган, мурнакчыларынч хүрөөлөн өскөн. Чижээ, С. Ман-дырыкчи, М. Самбуу, М. Бади, К. Дулаар-оол, С. Комбу-Сөрөө, А. Даны-Белек олар боттарынын хүн бүрүө нормаларын 175 хуудан бу-дүлөтпай күссөдир турарлар.

Эргөткөниң баштайгы өгөсөөлө бажыкчылар ыначарга шудугу ажылдадылар. Ол уагт тудугу до-гандыр хана-хурун салгылапты. Тур чапар... Агитатор эш Саңы-Бадра ол арамында «Шын» солгу-нун чаа номерин карманчыдан уш-туп көлөгөш.

— Маназ бичиң каз чыгы кааптарынарың длаегиң, солун номчугалай кылмы берей, эштер— деп чугаалай-дыр.

Тыва областың амдыралдыгын согууда парадтыгнын материалдын доңдулай номчугулааш, өң да-рамында Совет Эпелелинч телега-рыг агентствосунин материалдарын номчуп таныштырды. Тудугчулар сонугураан айтырыларын салгы-лап, агитаторун доңчу таймалы-рын динчан алдылар. Солун ном-чугалам 10 хире минутта өргө-түлөп өсөдүгө оларынч балдызы-рын, хирөөнүнч дажы катап улам диняг кылдыр өгөсөлө бер-ди.

Бора шокор сөрөчкө хөйленит анык тудугчу ооң балдыны дин-чак хан ажылдамышкан:

— Клуб—культураның оза.

Мооң тудуун шамкыны, шына-рыг кылмы доозул алган, хостуг шактарга таштыг көлөп өйнаар бис. Клуб чөкка берге-де чүрө. Бо клуб туттунарга бистин колхозтун бө-жүгүнчери, маалыга аныктыр амырар, артында-ла суур белги улук көлөкү, сергек апаар болгай— дидир.

«Октябрь 40 чылы» колхозу, удавас делем, чаа клубтук болдур.

М. СЕВЕН.

Индиг-лаа болза, тудуг ажылы-нын темпизин дика оожум, хөй тудуг өлкөктөн сөөрттүнчөң. 300 хуу кирер 6 кажаларынч тудуу ам-лаа өгөсөлөң. Кышталарга турар чурт-тага бажынарны кылдыныгы турар. Тудугтун темпизин дүргөдөдир, өң шынарын өккидер дөш ийиң-чине демисөжиң кол соруга болдур.

С. НОМБУ.

агитатор кезөөн, партия болган со-вет организациязынч ууртучу ажы-лакчыларынч политикаг илет-кедери. Ол бүтүп чоругарына партия организациязы организацияз чөкчө ойнаар.

Төң областарын болган райони-ярнын дуржуламынч ап көргө, олар боттарынын тус чөриин совет баймыраанын өрттир турар. Чижээ, Сталинград область чакы тарага ажылы доозулганынын сонда «Дү-жүт хүн» деп миңыг хүңгөниң азы кезөөсөдир өрттир турарлар. Бистин колхозтарымыза ыныг баймырааныг хүңгөни тус чөриг байдалыга таарыштыр организаци-язтап чүгө болбазы! Мен болуп көрүгөш өнү кам-да хоруудаалан. Ол болза чер-чөри партия орга-низациязынын боттарынын инди-дизациязындан хамааржыр. Бистин районун колхозтарыга «Часты үдөө» баймырамыг хүңгү тарлага ажылы доозулганынын сонда өрт-тирер деп турар бис. Орта чакы тарагынын өрткө түнөсөи болган чыгы үдее тараа ажаалганы-ныг, мал семиритгенинч дугайыг чуугалажылар. Анаа утуктур клуб-тарынын бот-тынмыг уран-чүдү бөдүмүндө, спорт болган күш-культураның, кинонун көргүчүлө-ри организацияз.

Клубтар, библиотекалар ажылыг өккидиринч албай турган, көдө чонунч орутууга культура-масса-лыг ажыларынч четпешкенинч чор-улар берге. Мынчангаш СЭКП райкомунун бирөө партия эге ор-ганизациязынын кичөөсөдир клубтар ажылы салымталыкы-дыне угалдырдыр турар.

Көдө аныктарынч орутууга культура-массалыг ажыларынч өки-

агитатор кезөөн, партия болган со-вет организациязынч ууртучу ажы-лакчыларынч политикаг илет-кедери. Ол бүтүп чоругарына партия организациязы организацияз чөкчө ойнаар.

Төң областарын болган райони-ярнын дуржуламынч ап көргө, олар боттарынын тус чөриин совет баймыраанын өрттир турар. Чижээ, Сталинград область чакы тарага ажылы доозулганынын сонда «Дү-жүт хүн» деп миңыг хүңгөниң азы кезөөсөдир өрттир турарлар. Бистин колхозтарымыза ыныг баймырааныг хүңгөни тус чөриг байдалыга таарыштыр организаци-язтап чүгө болбазы! Мен болуп көрүгөш өнү кам-да хоруудаалан. Ол болза чер-чөри партия орга-низациязынын боттарынын инди-дизациязындан хамааржыр. Бистин районун колхозтарыга «Часты үдөө» баймырамыг хүңгү тарлага ажылы доозулганынын сонда өрт-тирер деп турар бис. Орта чакы тарагынын өрткө түнөсөи болган чыгы үдее тараа ажаалганы-ныг, мал семиритгенинч дугайыг чуугалажылар. Анаа утуктур клуб-тарынын бот-тынмыг уран-чүдү бөдүмүндө, спорт болган күш-культураның, кинонун көргүчүлө-ри организацияз.

Клубтар, библиотекалар ажылыг өккидиринч албай турган, көдө чонунч орутууга культура-масса-лыг ажыларынч четпешкенинч чор-улар берге. Мынчангаш СЭКП райкомунун бирөө партия эге ор-ганизациязынын кичөөсөдир клубтар ажылы салымталыкы-дыне угалдырдыр турар.

Көдө аныктарынч орутууга культура-массалыг ажыларынч өки-

агитатор кезөөн, партия болган со-вет организациязынч ууртучу ажы-лакчыларынч политикаг илет-кедери. Ол бүтүп чоругарына партия организациязы организацияз чөкчө ойнаар.

Төң областарын болган райони-ярнын дуржуламынч ап көргө, олар боттарынын тус чөриин совет баймыраанын өрттир турар. Чижээ, Сталинград область чакы тарага ажылы доозулганынын сонда «Дү-жүт хүн» деп миңыг хүңгөниң азы кезөөсөдир өрттир турарлар. Бистин колхозтарымыза ыныг баймырааныг хүңгөни тус чөриг байдалыга таарыштыр организаци-язтап чүгө болбазы! Мен болуп көрүгөш өнү кам-да хоруудаалан. Ол болза чер-чөри партия орга-низациязынын боттарынын инди-дизациязындан хамааржыр. Бистин районун колхозтарыга «Часты үдөө» баймырамыг хүңгү тарлага ажылы доозулганынын сонда өрт-тирер деп турар бис. Орта чакы тарагынын өрткө түнөсөи болган чыгы үдее тараа ажаалганы-ныг, мал семиритгенинч дугайыг чуугалажылар. Анаа утуктур клуб-тарынын бот-тынмыг уран-чүдү бөдүмүндө, спорт болган күш-культураның, кинонун көргүчүлө-ри организацияз.

Көдө аныктарынч орутууга культура-массалыг ажыларынч өки-

Т. ТАЛАНЧИ,

СЭКП Барым-Хемчик рай-комунун секретары.

Хөй-ниитиниң чемкенилге черлериниң ажылын экижидер

Ажылчы чопварның ирегеле, херегелдерин бүрүн хайдырып, хөй-ниитиниң чемкенилге черлериниң ажылын экижилер талазы-биле Кызыл горнозу чамдык чедиршииннери чедип алган. Соолту үеде № 4 (директору аш Киселева, улут повара аш Мацкевич) болган оон-даа эске столоваларның ажылы көскүдү-биле аякказ.

Ындыг болза-даа Кызылда хөй-ниитиниң чемкенилге черлериниң ажылында четистерниң демтелээр херек. Чамдык столовалар, чайнаалар чакмы, чайгы үеде ажылдарына чөгүрү үеинде белеткенниң албаннар. № 1, № 2 столоваларын девискээри ам-даа аштатканынмаан, ында хаарыннар, доскалар амиселеткимден болган чуунду, бөк төгөр черлерин аптап, дезинфекциялар болуп турар. № 1 болган № 2 столоваларның ажылдакчылары ажылдан турар черлерин база чемкенип өрөөлдери арыт, сийлиг байлаа тургузарына киңөөңгөй салбайн туралар. Ук столоваларны күнүмдүк, савача чүвү черлерин чөгүрү үеинде аштаттыр турар. Чөгүрү үеде, № 1 столоваланың аш төгөр столунун алдында үрелип басыраран чем артын, бузулган савалар болган оон-даа эске бөкту аштаваның чөөкча чаа болган хымалда изертеген.

Чамдык чемкенилге черлеринде изил үеде продуктулар шыгжар тускай херекселер чедиршеп турар, а № 1, № 2 столоваларда бар электрин соолукчулары чөгүрү үеде белеткенге ажылабайн, оларды кириптиржилдерин болган халаттарын шыгжал турар. Мында өт, үс дөң ишкарлар продуктуларны ажык доскалардан шыгжал турар.

Белетеп турар продуктуларның шыварын экижидер болган оң асортиментиниң калбарларына чөгүрү үеде чери, хөй-ниитиниң чемкенилге черлериниң учурдуктары чөгүрү үеде киңөөңгөй салбайн туралар. Хөрайның столоваларында, чайнааларында согуна, ченек, дуван ногаа аймак, мадарон аймак соолту үеде калбарлар болган белеткен черлеринде ылым-тастан кылган кружалар колат турар.

№ 2 столовалың (директору Монгуш, бүдүргө эргелекчи)

Малчынның чедишкенин

Эрзин районун «Мөрн» колхозунун ишкү кадарчы аш Шахтар 9 чыл дургууда 393 өштүгү 2337 баш чедир өстүргөн. Өшкүдөр шыгжып кайы-лаа үеинде оңдорар-биле эки хандыртып келген, оларга сизге дөң ылышчы неметте чемни база берип тургал. Өшкүдөргө чымык кажаваларны база белеткен. Бо кадарчы өшкүдөргө баш

Сахончик) белетеп турар чемкенин шылары чөгүрү үеде. Ук столовалың өрткөй кылган котлеттеринде элөө хөй болганынан ажыгымдар амдангыч болуп турар. А чамдык чемкенилгерде чедир быжартыман чемнер таварлар фактылар каш удаа болгулаан. Ындыг турбукжа столоваланың учурдуктары килерон четистерни чайладыр дөң тодаргай хемчегни албайн туралар.

Горно баштаар чери хөй-ниитиниң чемкенилге черлеринде улут күш үндүрер ажылдарын чигилерине чедер кичөөңгөй салып турар. Чамдык столоваларың (№ 1, № 7 болган облатребоскоуну АТБ-ында) ажылчыларын сугуну ырак кудуктардан хол-биле дамжылап туралар.

Оң-биле чергелештир хоорайда бүфеттериниң (ылангыя школарда) болган кыскаларның ажылында четистериниң барын база демтелээр херек. Оларын салып турар продуктуларын асортиментиниң кончук кызым. Школаларда ажылдан турар бүфеттерге изил чемнери чөгүрү үеинде өскүрү ам-даа чедип алдырмаан. А чамдык кайы-бир бүфетке херегелден хөй продукттарын өскүрү турарында ук продуктулар каш хонукта саартыман калып, үрелип турар. Буфет ажылдакчыларының талазында ажылдагы харымсага чок чөгүрү үеде болуп турары-биле шыгың демкесир херек. № 2 школарың бүфетинде шайдан эске изил чөк кончук ховар кез турар. № 9, № 5 школарда бүфеттериниң эргелекчилери Фаинева, Бранин өрөнчилерин үр болган чемнер-биле каш удаа чемгергенер.

Бо бүтү чегистер горно баштаар черини, оң хөй-ниитиниң чемкенилге калдырчы (начальник аш Баранов) талазында столоваларының, чайнааларының, бүфеттериниң ажылын хүн бүгү хынавайн, эрегей ууртун турарында болуп турар. Бүдүрүп турар продуктуларын шыларын бедир дөң хөй-ниитиниң чемкенилге черлериниң ажылчы чөгүрү үеде киңөөңгөй салыр херек.

П. БЕЛЫХ,

облатребоскоунуң технолог.

Школячыларның чайгы дыштанылгазын организаастыг эрттирер

Бистия 1957—1958 өрөөндөгө чамдык улут күнеңишиң-биле өрөөнго школячыларымыз ам удааас үстүгү кастастары өөрүшкүдүгү шыгжырлар. Чегини кастастарыны болган оңу кастастарының өрөөнчилерин чакы эвеземнерни туралар. Ам школячыларың дыштанып үеи келген. Амандыкта болган политтехниктиг өрөөндөгө холбошкан баллиглерин школячылар чайгы дыштанылга үеинде улам быжыктылар. Өрөөнчи бүрүгү дыштанылган кым кааа база канчаар эрттирери боданын, учуршкан өңүктери-биле сүмөлжилге бо хүнерде эгелзюн.

Чайгы дыштанылганы организаастыг болган политтехниктиг өрөөндөгө холбоштор эрттирер сурттага-биле областтың улус өрөөндөгө килдини, ВККСМ обкому болган анык туристерниң областтың стандарт болган эске-даа черлер тодаргай хемчеглерин амыдап кылганнар. О хемчеглериниң хууссаалары болган програмжалары өрөөнчилериниң чайгы бүдүргөле практикаларын колхозтарга организаастыг эрттирер, пионер лагерлериниң болган яны-бүрү аян-чорук эспелцияларынның форум-чүрүмү политтехниктиг өрөөндөгө чагыртыкан.

Пионерлер лагерлериниң ажитыларын болган чайгы массалык аян-чоруктарын бүдүргөле чедир 4, 5, 6, 8 болган 9 класстарың 7 муң амык өрөөнчилери чайгы бүдүргөле практикаларын эрттер. Олар школячыланың күн-ажык дентержегелениң баштайгы арзынарын өрөөндөгө бүдүргө-биле холбошкан түн-алдеринде долдуураар. Ындыг практиканы Тураниң № 1, Шагаан-Арыттың база Балгазын-иң ортумак школарының өрөөнчилери «Ылым тарачын» Ленин аттыг болган «Революцияны чыдымыңа» колхозтарда че-

диншикинни чорудуп турар. Уруглар практикалап ажылдавышсаан, күн-ажыктыг болган калдыкшылың талазы-биле кандалымшымын ап турар.

Өрөөндөгө чылы төнери билек, ылангыя аге класстарың 10 муң амык өрөөнчилери бир, ийн хонуктарың массалык аян-чорукта киржилер. Олар шапкын суугат улут, биче хемкениң ногаа арки-теринге селүүстөп, бойдушту өрөөнчилер. Школячылар хонуктарың дөлгемнеринде болган дагыг жаттарда чайгы хүнүңү херелинде чыламык тараларың, фермаларда лык турар сүтүңү эвезимни боттарынның дентержегелеринде демделээрар. О болза чүгө аян-чорук эвес, а өрөөнчилерге практиктиг ажыл болур. Кыска хууссаалыг массалык аян-чоруктарың база политтехниктиг өрөөндөгө холбоштор организаастыг эрттирер — класс учуртукчуларының болган башкыларың харымсалгалык сурталы болур.

Комсомолдун 40 чыл оюнта баралаткан 1500 киржичилердиг 100 амык школячыл эспелциялар областтың эң солуң девискээлерин өрөөнри. Төрөөн чериниң байлактарын өрөөниң шиягадырлар улут учур-дузалыг чедип он беш хонук чедип болур о аян-чоруктарың мылымда школячылар аян-чемни ап алыр болган чексек херекселер болур. Мынаарга оларның чамдыктары айттыг чораш Барым, Чаадаа, Элегес болган Туран хемкениң баштарың өрөөни, ховар, сомуң байлактары чымы алдылар. Бекелери областтың соңу-чөөн талазыны көрүп ханмас бойдугу, дириг амытанары-биле таныжар.

Малчуннарның ажылында чугула үе

Хөй кыргыздары — хөй ажылчылар харымсалгалыг үе болур. Ол болза хөй-ниитиниң бүдүн чыл иптешинде ажылдан ажылдын түңнелни үндүрүп турар. Хөй кыргыздарың иштээнда база шыпарыг өрткөн турду-ла күрөөгө хөй дүк дузааттыгтан турар.

Бо чымын бистия область дүк бүдүрериң көрдүдери оңа учуруңду болуп турар. Чүгө дөргө дүк белеткелдериниң хемчээли өрткөн чымын 931 тонна турганшайдан 1101 тонна чедир өэр.

Бистия областтың хөй ашылдычлары 1958 чымыда хөй бүдүргөлев совхозтарга 3,5 килограмма, а колхозтарга — 1,9 килограмма дүктү кырып алыр, оң-биле дүк бүдүрериң 1957 чыл-биле демтелээр 31 хуу көндүлөр деп хүлээлгеня боттарыга алганнар.

Бирги эөлчөгө бөдүн дүктү хөй-ниитиниң кыргыздары өрткөк чугула. Оң соонда хайнак болган нарын дүктү хөй-ниитини кыргыздар. Ол болза хөй-ниитиниң кыргыздар кыргыздарың электромеханиктиг агрегаттарга ажылдарының дуржулаан шиягелди алганда бодунуң эл талалары бээр.

Бо чымын областтың колхозтарына чамдык кыргыздар-биле 459 муң 400 баш улут хөй-ниитини болган 48 муң баш амык төрөн хураганнарымы кыргыздар учурут. Оң аныгыда 135 муң баш өшкүдериң база кыргыздар.

Ол кире баш саннгы хөй-ниитиниң 10—15 амык хүнериниң иптештиге кыргыздар, хөй-ниитиниң өрткөргө бүтү дүктү өй-шанада чымы алыр төлөөдө бо чугула кампаныга шиягын белеткенир херек. Хөй кыргыздарың белеткендиг болган оңу чорударының үеинде кыргыздарың хууссаалын уалдыр дүк кыргыздары эвезил болурун боалары чугула. Чизэ, өрткөн чымын Бай-Тайга районунуң колхозтары дүк кыргыздарың бүдүн чымын ай дургууды чоруткан. Бир эвес баштайгы 15 хүнеринде (май 25-тен июниун 10-га чедир) хөй бүдүргөдүн 1,28 килограмма дүк кыргыз алган болза, июниун 15-тиң соонда хөй бүдүргөдүн оң продуктуны 18—20 грамм чедир албаан.

Бо чымын агаар бойдуштуң таарымча чок чоруктары болган чамдык амык-агылларда хөй-ниитини дөңгөлдөп куду болуп турары-биле холбоштор дүктү хонукту хөрөөри уламдыгып турар. Ындыг болза-даа ниитиниң амык-агылларының чамдык неэинде хөй-ниитин болган өшкүдери кезектен кыргыздар ажы эгелзюн. Чизэ, Улут-Хем районда 300 амык өшкүдөр кыргыздарың, Чөөн-Хемчик, Сүт-Хөл районында, Би-Хем районунда «Ылым тарачын» көдө ажы-агый артелеңде хөй-ниитин болган өшкүдөр кыргыздарың чорудуп турар. Кыргыздары май 25-тен эгелзөн бүгү черлерге өгөлзөл болур.

Кыргыздарың хууссаалы чедип келген турбукже дыма хөй колхозтар бо чугула кампаныга белетке та-

лары-биле өрткөн чымын ашылдычтары катанатп туралар. Чизэ, Чаа-Хөл районунуң «Найрал» колхозу хөй кыргыздарың черлерин белеткенге өгөлзөл кирбөө, ол районунуң колхозтарын хандырар турар МТС электрмеханиктиг агрегаттарының сентелген ам-даа доослаан. Бүгү-ле артык кезектер «Сельхозтехника» сэлдаттарыңа четчирин-биле бар турбукже ол артык кезектерин МТС ам-даа салып эл-баз болган колхозтарга чедирбөө.

Хөй-ниитиниң мурунуна туруп турар сурталдарың чейиншиңиң күсөөлери хөй кыргыздарың калдык-биле механикастарымы бол чамдык харымсалгалык. Күн-ажыктың механикастарың калбарыга хөй кыргыздарың хол-биле кыргыздарың улут 3—4 катан көндүрөө. Ол болза амыктың күшүнү улуу-биле кампал алыр, кыргыздарың хууссаалын элөөн кызырар болган дүк продуктуның бот-үнезиң чигелдер артымы берип турар. Электрини кыргыздарың үеинде дүк текки кыргыздарың, тодаргайлаарга улут болган оң сан бир баштан 150—200 грамм чедир көндүрөө.

Өрткөн чымын электрини механиктиг кыргыздарың планы чүгө 87,1 хуу күсөөтинген. Дүк кыргыздарың планын 53,6 хуу күсөөткөн Бай-Хөл МТС-тиң зонамыга, Тес-Хем, Чаадаа болган Би-Хем МТС-терге хөй кыргыздарың оңа багай организаастаттыган. Оң түнелинде дыка хөй хөй-ниитини хөй ажы-агылларга кыргыздарың кампал арткан, оң хараамы-биле 48 тонна дүк чедир алдырмаан ийлек колхозтар 1,5 миллион рубль түңүг когарлага таварышкан. Ол болза колхозтарын учуртукчулары хөй кыргыздарың кадарларын белеткээр талазы-биле сагын салбаанын херечилеп турардыр.

Областың колхозтарының хөй неэинде күрөөгө дүжөн турар дүктү класстарының аймак-биле малайып турар. Ол хамаан чок дүктү ал, карзын безин ылгаса таварышталар турал. Ол болза дүктү бот-үнезиң кудузадырыга чедирип турар.

Чаадааның, Шагаан-Арыттың белеткел пунктуларының олуңту шүшпөгү ажылдары-биле дүктү хүлээп алыр болган сөөртүрү амыкка саадамшылар база болуп турган.

Бо чымын безин ол чегистер катанаттыган турар. Бай-Тайга, Таңды, Тес-Хем болган Улут-Хем районларда электрини кыргыздарың агрегаттарының сентелген доозулаан. Кыргыздарың шылары болган хууссаалын кыргыздарың кыска хууссаалын кыргыздарың хамарар хөй-ниитиниң сагын, ниити өлгөш ортумак кыргыздарың, дүктүң амык, дүктүң шыларын болган оңу кыргыздарың хууссаалын айттар. Амык доозулан соонда түңел отчөктү тургузар.

Биске бижип турары

СПОРТ ШӨЛҮН ДЕРИП ТУРАР

Өвүр районуң Чаа-Сүүр чеди чыл школячыларының өрөөнчилери болган эске-даа аныктар спорттун хол бөмбү, дистанцияларга маппаны, баг, кагар, черини узууңу, бешини хаймыр, бексетбөл дөң ышкы хөй-ниитиниң шыкмын, соолту үеде улут хандыкшы-биле шенелдерини кымын турар апаргалар.

Моңу бәрмидалаан, шрода чымын спорт шыгуңу дерип алар дөң сүмөлжөш, хостуг шыктарда бо талазы-биле элөөн ажылдары кылган. Хөй бөмбүңүң, бексетбөлү шыгыры, баг, кагар чери багай эвес кымыр кылгана алган. Турник, тутунар хөй-ниитин болган чаладар дөң шыкшан чүдүдери чөөкү үеде кымы алыр деп турар.

Бо ажылдарың бүдүрериң өрөөнчилер К. Кымыл-оол, С. Маалды-оол болган эскелер-даа иденпейлиг киришкен.

Т. Шагдыр-оол.

КӨКӨР КИНО

Чаа-Хөл районда көжөр кинонуң механики Н. Глухих 2 чыл иптешинде ажылдан турар. Ажылдыга ол харымсалгалыг болган чөной кино көртүдүргө-биле хандырар дөң чүктүдүгү оралдаштын турарын көргүсөн. Эш Глухих чөөкча чаа Ленин аттыг колхозтун Өвүргүдө трактор бригадасына чөдө берген, тарааны канчаар чажарың, черни канчаар алдарың, малды канчаар ачарың көртүдүгү туруп кино журналдарың болган Уран-чөчө фильмдерин көртүскүдөн.

Оң ишкү «Тилелге» колхозтун Терезин, «Найрал» колхозтун Булак, «Бүрүңгү» колхозтун Шахтар деп черлерине база киноларың көртүсөн.

М. Таров.

УРУГЛАРНЫҢ УРАН МЕРГЕЖИДЕРИ

Би-Хем районунуң Кара-Хаак суурда чедип чыл школячыларының өрөөнчилери бот-тымыктыр уран-чүдү бүлгүмнериниң ажимында иденпейлиг кирип турар. Оларны арынды эки мрамжалар, таңчылар, чөчөк номчулуга мергешчилер хөй.

Уран-мергешчилер уруглар болза школячыларга болган калбарларга концерттерини лам-да көртүсөн. Бүлгүмнүң киржилчилери Т. Соркинаның учуртагызы-биле районунуң школячыларың уран-чүдү көрдүргөчө чедиршиңиң киришкенер. Ылангыя өрөөнчилер Енак Бадыр болган Нави Шахов олар мрамжалар, таңчылар, спорттук көртүдүгүлөр соңуургалдыр талазы-биле шыгжалар турар.

М. Өртөзөк.

АН-ТУРУГ ШКОЛЯЧЫНЫҢ 8-9 КЛАССЧЫЛАРЫНДА

Чаа-Хөл районунуң Ан-Түргү ортумак школячыларың 8-9 класстарының өрөөнчилериниң организаастааны бот-тымыктыр уран-чүдү бүлгүмнүң ажимы эки чөрүп турар. Бүлгүмнүң учуртукчуу — комсомолчу С. Ову.

Бүлгүмнүң киржилчилери Ленин аттыг колхозта 2 удаа, «Бүрүңгү» колхозта бир удаа концерттерин көртүсөн. Чөөкча чаа олар Ленин аттыг колхозтун № 1 хону бригадасын уруг-хонуда ашылдыг турар таражыларыңа концерт көртүсөн. «Чечектеп, Силбир» деп ыры орус дүк кыргызга хөй-ниитин күсөөткөни күрүчүлөр үр алды чаксаалыңары-биле улоң. Өрөөнчилер С. Анчыма, К. Кат, К. Вад оларның «Төрөөн хемм эриңде», «Өңүктөрүнүң ирмы» деп ырларын күсөөткөн.

Хөйнуң түленди дүгүн чыыр

Эрзин районунуң колхозтары хөйнуң дүгүн чидирип чогаа ажал алдыныкта боттуг хемчеглерин ап турар. Кадарчы бүртүгү түленди чымыртыга тодаргай хүлээлгелери алган ажылдан турар.

Районунуң колхозтары соолту хүнерге чедир 4 тонна амык түленди дүктү чымылган. Чүгө хөйнуң эвес, эске-даа малдың түлендилерин чымылганга ажыл калбары турар.

С. КОМБУ.

Өг-бүлениң өрүңкүдөү. — Васага өрөөңдөшкөң күдүп таалам! — Эр кижи болуп өсүүң! — Васа калчап баардың! — А мээң ар апарганым бо-тур!

